

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Гідродинаміка і тепломасообмін у гетерогенних середовищах» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра за спеціальністю 144 Теплоенергетика.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процеси, що мають місце в багатофазних середовищах, та підпорядковані їм системи рівнянь, а також закони гідродинаміки і теплообміну в пористих середовищах.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Метою навчальної дисципліни є отримання студентами основ дослідження багатофазних середовищ та вмінь кількісного аналізу теплових і гідравлічних процесів у конкретних видах технологічного обладнання (трубопроводи, насоси, теплообмінники і т.д.), та систематизація знань з теплообміну та гідродинаміки у пористих середовищах на прикладі теплообмінних апаратів при вимушеній конвекції теплоносія в каналі з високопористими вставками, а також аналіз можливостей максимальної інтенсифікації тепловіддачі при помірних гідравлічних витратах.

Завдання. Завдання дисципліни полягає в оволодінні основними поняттями теорії багатофазних середовищ, методології теплових та гідравлічних розрахунків багатофазних середовищ для практичних задач в трубопроводах, насосах різної конфігурації, теплообмінниках і т.д., користуючись фізичними законами та математичним апаратом, а також методами математичної та статистичної обробки експериментальних даних, та дослідженні процесів тепло- та масопереносу в агрегатах та установках промисловості з пористими елементами на прикладі руху рідини в каналах с високопористими упорядкованими та хаотичними структурами при вимушеній конвекції теплоносія в теплообмінних апаратах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття теорії багатофазних середовищ;
- методи розв'язання задач з теплового розрахунку багатофазних середовищ;
- методи розв'язання задач з гідравлічного розрахунку багатофазних середовищ;
- структури двофазних потоків в трубах і каналах енергетичних і технологічних пристроїв;
- методи комп'ютерного моделювання гідродинаміки та теплообміну багатофазних середовищ;
- класифікацію та властивості пористих матеріалів;
- основні рівняння нестационарної фільтрації;
- особливості режимів течії рідини в пористих середовищах;
- актуальність проведення досліджень гідродинаміки та теплообміну в каналах с високопористими матеріалами;

- основні конструкції та особливості застосування пористих теплообмінних елементів в літальних апаратах;
- основні задачі транспіраційного охолодження;

вміти:

- досліджувати та аналізувати процеси у багатофазних середовищах, користуючись фізичними законами та математичним апаратом ;
- володіти методами математичної та статистичної обробки експериментальних даних;
- обчислювати пористість об'єму, заповненого пористим матеріалом;
- обчислювати коефіцієнти проникнення та фільтрації з використання лінійного закону Дарсі;
- застосовувати критерій Рейнольдса та нелінійні закони фільтрації до розрахунків параметрів у задачах фільтрації, до яких неможливо застосувати закон Дарсі;
- розраховувати одномірний рух нестисливої рідини в умовах напірного режиму.

**Програма навчальної дисципліни
VII семестр**

Змістовий модуль 1.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ПРО БАГАТОФАЗНІ СЕРЕДОВИЩА. ВИДИ БАГАТОФАЗНИХ СЕРЕДОВИЩ. ТЕПЛООБМІННІ ПРОЦЕСИ В БАГАТОФАЗНИХ СЕРЕДОВИЩАХ.

Тема 1. Основні відомості про багатофазні середовища, системи рівнянь, що описують процеси у багатофазних середовищах.

Тема 2. Види багатофазних середовищ.

Тема 3. Теплообмін і течія при плавленні та кристалізації.

Тема 4. Теплообмін і течія при кипінні та конденсації.

Тема 5. Процеси сушіння, методи їх розрахунку та інтенсифікації, підвищення ефективності сушильного обладнання.

Змістовий модуль 2.

ГІДРОДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ В БАГАТОФАЗНИХ СЕРЕДОВИЩАХ.

Тема 6. Структури двофазних потоків в трубах і каналах енергетичних і технологічних пристроїв.

Тема 7. Аналіз структури двофазних потоків в трубах і каналах енергетичних і технологічних пристроїв.

Тема 8. Методи розрахунку гідродинамічних та тепломасопереносних процесів при відливанні зливків.

Тема 9. Методи дослідження процесів гідродинаміки при плавлінні.

Тема 10. Методи комп'ютерного моделювання гідродинаміки та теплообміну багатofазних середовищ.

VIII семестр

Змістовий модуль 1.

ПОРИСТІ МАТЕРІАЛИ: КЛАСИФІКАЦІЯ, ЗАСТОСУВАННЯ, ВЛАСТИВОСТІ

Тема 1. Структура та класифікація пористих матеріалів.

Тема 2. Пористе середовище та її властивості.

Змістовий модуль 2.

ОСНОВНІ РІВНЯННЯ НЕСТАЦІОНАРНОЇ ФІЛЬТРАЦІЇ

Тема 3. Закон фільтрації однорідної рідини. Проникність. Питома поверхня.

Тема 4. Рівняння нерозривності.

Тема 5. Пружний режим фільтрації. Рівняння п'єзопровідності.

Тема 6. Рівняння стану рідини.

Тема 7. Граничні умови задач теорії пружного режиму.

Тема 8. Типи та механізми течії рідини в пористих середовищах: ламінарна та турбулентна течії в'язкої рідини в пористому середовищі.

Змістовий модуль 3.

ГІДРОДИНАМІКА ТА ТЕПЛООБМІН В ПОРИСТИХ ЕЛЕМЕНТАХ КОНСТРУКЦІЙ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

Тема 9. Основні конструкції та особливості застосування пористих теплообмінних елементів в літальних апаратах.

Тема 10. Опір та теплообмін при русі однофазного теплоносія в пористих матрицях. Рівняння Рейнольдса-Форшхеймера.

Тема 11. Особливості руху крапельних рідин.

Тема 12. Особливості теплопровідності пористих металів та теплоносія.

Тема 13. Внутрішньопоровий конвективний теплообмін в металокерамічних матеріалах.

Тема 14. Основні задачі транспіраційного охолодження. Граничні умови для системи транспіраційного охолодження. Фізична модель процесу. Температурний стан пористої стінки, що охолоджується, із зовнішнім нагрівом.

3. Рекомендована література

Базова

1. Давидсон, В.Е. Основы гидрогазодинамики в примерах и задачах[Текст]: учеб.пособие/В.Е.Давидсон. – Д.Изд-во ДНУ, 2006. – 380 с.
2. Штеренлихт, Д.В. Гидравлика[Текст]/Д.В. Штеренлихт. – М: Энергоиздат,

1984. – 640 с.

3. Вакина, В.В. Машиностроительная гидравлика[Текст]/ В.В. Вакина, И.Д. Денисенко, А. Л. Столяров. – К.: Вищ. шк., 1986. – 208 с.
4. Аронова Н.Н. Расчет температурных полей при фильтрации в пористом слое / Н.Н. Аронова, А.В. Шуриков //Физические процессы горного производства: теплоперенос в горных выработках и породных коллекторах. – 1985. – С. 26-32.
5. Бери. Нестационарный теплообмен в пористых цилиндрах / Бери, Пиви, Ален // Теплопередача. – 1974. – № 2. – С. 114-122.
6. Беркман В.С. Пористая проницаемая керамика / В.С. Беркман, И.Г. Мельникова. – Л.: Стройиздат, 1969. – 141с.
7. Майоров В.А. Течение и теплообмен однофазного охладителя в пористых металлокерамических материалах / В.А. Майоров //Теплоэнергетика. – 1978. – № 1. – С. 64-70.
8. Поляев В.М. Гидродинамика и теплообмен в пористых элементах конструкций летательных аппаратов / В.М. Поляев, В.А. Майоров, Л.Л. Васильев. – М.: Машиностроение, 1988. – 168с.
9. Попов И.А. Гидродинамика и теплообмен в пористых теплообменных элементах и аппаратах / И.А. Попов. – Казань: Центр инновационных технологий, 2007. – 240 с.

Допоміжна

1. Степчков, А.А. Задачник по гидрогазовой динамике[Текст]: учеб пособие для студ. авиац. спец. вузов/ А.А. Степчков. – М.: Машиностроение, 1980. -182 с.
2. Сборник задач по гидравлике[Текст]:учеб. пособие для вузов / под ред. В.А. Большакова. – 4-е изд., переработ и дополн. – К.: Вища шк., 1979. – 336 с.
3. Гидравлика: Методические указания к практическим занятиям и домашним заданиям / под ред. В.М. Ковтуненко. – Д.: РВВ ДГУ, 1977. – 60 с.
4. Антоненко В.А. Возникновение кипения на поверхности нагрева с пористым покрытием / В.А. Антоненко //Промышленная теплотехника. – 1988. – Т. 10.– № 3. – С. 14-24.
5. Аполлонов В.В. Перспективы использования пористых структур для охлаждения элементов силовой оптики / В.В. Аполлонов, П.И. Быстров, В.Ф. Гончаров и др. //Квантовая электроника. – 1979. – Т. 6.– № 12. – С. 2533-2545.
6. Нагога Г.П. Теплообмен и сопротивление в каналах с пористым наполнителем/ Г.П. Нагога, Ю.М. Ануров, А.И. Белоусов //ИФЖ. – 1986. – Т. 51.– № 2. – С. 187-194.
7. Субботин В.И. Теплообмен в пористой подложке охлаждаемых лазерных зеркал / В.И. Субботин, В.В. Харитонов, А.А. Плаксеев //ТВТ. – 1983. – № 1. – С. 86-91.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік (VII семестр), залік (VIII семестр).

5. Засоби діагностики успішності навчання: захист студентом звітів про виконання лабораторних робіт; оцінка виконання студентом контрольних робіт.